

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

21. června 2018*

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v občanských věcech – Nařízení (ES) č. 44/2001 – Příslušnost ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv – Článek 20 odst. 2 – Zaměstnavatel žalovaný u soudů členského státu, v němž má sídlo nebo bydliště – Vzájemná žaloba podaná zaměstnavatelem – Určení příslušného soudu“

Ve věci C-1/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Corte d'appello di Torino (odvolací soud Turín, Itálie) ze dne 21. prosince 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 2. ledna 2017, v řízení

Petronas Lubricants Italy SpA

proti

Liviu Guidovi,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, J. Malenovský, M. Safjan (zpravodaj), D. Šváby a M. Vilaras, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Petronas Lubricants Italy SpA L. Faillou, G. Crespim a A. Valentinim, avvocati,
- za L. Guidu U. Olivou a C. Germanem, avvocati,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s P. Pucciariellem, avvocato dello Stato,
- za Evropskou komisi M. Heller a F. Moro, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 7. března 2018,

* Jednací jazyk: italština.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 20 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Liviem Guidou, s bydlištěm v Polsku, a jeho dřívějším zaměstnavatelem, společností založenou podle italského práva, Petronas Lubricants Italy SpA (dále jen „PL Italy“), se sídlem v Itálii, ve věci propuštění L. Guidy uvedenou společností.

Právní rámec

- 3 Body 11, 12, 13 a 15 nařízení č. 44/2001 zní takto:
  - „(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.
  - (12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.
  - (13) Pokud se týče pojištění, spotřebitelských a pracovních smluv, měla by být slabší strana chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmem příznivější než obecná pravidla.
- [...]
- (15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí. Musí existovat jasný a účinný mechanismus pro řešení souběžně probíhajících řízení, a rovněž pro zamezení obtíží vyplývajících z vnitrostátních rozdílů, pokud jde o stanovení doby, kdy se věc považuje za projednávanou. Pro účely tohoto nařízení by měla být tato doba stanovena samostatně.“
- 4 Podle čl. 6 bodu 3 uvedeného nařízení, který se nachází v oddíle 2, nadepsaném „Zvláštní příslušnost“, kapitoly II, osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být žalována „jedná-li se o vzájemnou žalobu, která se týká stejné smlouvy či stejné skutečnosti jako původní žaloba, u soudu, u něhož byla podána původní žaloba“.
- 5 Oddíl 5 kapitoly II uvedeného nařízení, který obsahuje články 18 až 21, stanoví pravidla příslušnosti pro individuální pracovní smlouvy.
- 6 Článek 18 odst. 1 téhož nařízení stanoví:

„Ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5.“

7 Článek 19 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„Zaměstnavatel, který má bydliště na území některého členského státu, může být žalován:

- 1) u soudů členského státu, v němž má bydliště nebo
- 2) v jiném členském státě:
  - a) u soudu místa, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, nebo u soudu místa, kde svou práci obvykle vykonával naposledy, nebo
  - b) jestliže zaměstnanec obvykle nevykonává nebo nevykonával svou práci v jediné zemi, u soudu místa, kde se nachází nebo nacházela provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání.“

8 Článek 20 uvedeného nařízení stanoví:

„1. Zaměstnavatel může žalovat pouze u soudů toho členského státu, na jehož území má zaměstnanec bydliště.

2. Tímto oddílem není dotčeno právo podat vzájemnou žalobu u soudu, u něhož byla podle tohoto oddílu podána původní žaloba.“

9 Článek 21 uvedeného nařízení zní takto:

„Od ustanovení tohoto oddílu je možné se odchýlit pouze:

- 1) dohodou o určení příslušnosti uzavřenou po vzniku sporu; nebo
- 2) dohodou o určení příslušnosti umožňující zaměstnanci podat návrh na zahájení řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v tomto oddíle.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 10 Livio Guida byl v roce 1982 přijat společností PL Italy do pracovního poměru a v roce 1996 byl vyslán do polského přidruženého podniku Petronas Lubricants Poland sp. z o.o. (dále jen „PL Poland“), vlastněného ze 100 % společností PL Italy; v uvedeném podniku vykonával funkci generálního ředitele, přičemž v postavení řídicího pracovníka působil od roku 1998. V roce 2001 uzavřel se společností PL Poland souběžnou pracovní smlouvu na dobu určitou podle polského práva, která byla postupně několikrát obnovena; platnost poslední pracovní smlouvy byla sjednána do 30. dubna 2016. Dvěma dopisy ze dne 17. a 29. dubna 2014 mu bylo oznámeno několik výtek disciplinární povahy. Bylo mu vytýkáno, zejména že při několika příležitostech požádal a obdržel od společnosti PL Poland náhradu výdajů za údajné cestovní náklady, které se ve skutečnosti týkaly období, kdy byl na dovolené; že uvedl společnost PL Italy v omyl, pokud jde o výplatu částek s cílem zajistit čistou hodnotu odměny vyplácené v polských zlotých za roky 2012 a 2013, přičemž jí sdělil příznivější směnný kurz polského zlotého vůči euru, než byl oficiální kurz, a že si každý rok nechal neoprávněně vyplácet od společnosti PL Poland náhrady nevyčerpané dovolené za roky 2008 až 2014.
- 11 Livio Guida byl poté dopisem ze dne 28. května 2014 společností PL Italy propuštěn z údajně oprávněného důvodu. Dalším dopisem z téhož dne byl informován o ukončení pracovního poměru se společností PL Poland.
- 12 Dne 31. července 2014 žaloval L. Guida společnost PL Italy u Tribunale di Torino (soud v Turíně, Itálie), přičemž požadoval, aby tento soud prohlásil propuštění ze strany společnosti PL Italy za neoprávněné a v každém případě za protiprávní a uložil této společnosti zaplacení odstupného stanoveného italským právem pro tento případ, jakož i zaplacení náhrady nemajetkové újmy, kterou

utrpěl v důsledku urážlivé povahy svého propuštění. Za tím účelem L. Guida namítl opožděnost a všeobecnou povahu disciplinárních výtek uplatněných vůči němu a trval na tom, že k vytýkanému jednání nedošlo.

- 13 Dne 5. prosince 2014 se společnost PL Italy dostavila k uvedenému soudu a navrhla zamítnutí návrhů L. Guidy. Na základě vzájemné žaloby se uvedená společnost domáhala, aby bylo L. Guidovi uloženo vrácení částky 143 816,29 eura, která mu byla neoprávněně vyplacena na náhradách cestovného, náhradách za nevyčerpanou dovolenou a jako přeplatek v důsledku použití nesprávného směnného kurzu zlotý/euro, přičemž uvedla, že společnost PL Poland jí postoupila uvedené pohledávky vůči L. Guidovi aktem ze dne 3. prosince 2014.
- 14 Livio Guida tvrdil, že podle čl. 20 odst. 1 a 2 a čl. 6 bodu 3 nařízení č. 44/2001 není italský soud příslušný k rozhodování o vzájemné žalobě společnosti PL Italy.
- 15 Rozsudkem vyhlášeným dne 14. září 2015 Tribunale di Torino (soud v Turíně) uložil společnosti PL Italy, aby L. Guidovi zaplatila částku 100 000 eur jako náhradu nemajetkové újmy z důvodu urážlivé povahy jeho propuštění a ve zbývající části prohlásil ve prospěch polských soudů, že není příslušný k rozhodnutí o vzájemné žalobě společnosti PL Italy.
- 16 V tomto ohledu uvedený soud konstatoval, že L. Guida prokázal své bydliště v Polsku.
- 17 Uvedený soud nicméně shledal, že i když čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 stanoví výjimku z povinnosti zaměstnavatelů podávat žaloby vůči svým zaměstnancům ve členském státě jejich bydliště, použije se tato výjimka, pouze pokud má zaměstnavatel v úmyslu vymáhat pohledávky vzniklé v jeho právní sféře, a naopak se tato výjimka nepoužije, pokud věřitelem pohledávek, které má zaměstnavatel v úmyslu vymáhat, nebyl původně zaměstnavatel, ale byly na něj postoupeny prostřednictvím smlouvy.
- 18 Společnost PL Italy podala proti uvedenému rozsudku opravný prostředek k předkládajícímu soudu, Corte d'appello di Torino (odvolací soud Turín, Itálie), přičemž se domáhala zrušení uložené náhrady nemajetkové újmy a potvrdila vzájemnou žalobu.
- 19 Předkládající soud se táže, zda je s ohledem na čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 možné, aby zaměstnavatel se sídlem na území členského státu Evropské unie, žalovaný bývalým zaměstnancem před soudem daného členského státu, v souladu s článkem 19 uvedeného nařízení, podal vzájemnou žalobu proti uvedenému zaměstnanci před soudem, který rozhoduje o původní žalobě.
- 20 V případě, že by taková možnost mohla z čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 vyplývat, táže se předkládající soud, zda uvedené ustanovení zakládá příslušnost soudu, který rozhoduje o původní žalobě, rovněž v případě, kdy jednak předmětem vzájemné žaloby podané zaměstnavatelem je pohledávka postoupená jinou osobou, která je – na základě souběžné pracovní smlouvy – rovněž zaměstnavatelem téhož zaměstnance, a jednak se vzájemná žaloba zakládá na smlouvě o postoupení pohledávky uzavřené mezi žalovaným zaměstnavatelem a původním majitelem pohledávky k datu pozdějšímu, než je datum podání původní žaloby podané zaměstnancem.
- 21 Za těchto podmínek se Corte d'appello di Torino (odvolací soud Turín) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Umožňuje čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 zaměstnavateli se sídlem na území členského státu Unie, kterého bývalý zaměstnanec žaluje u soudu [členského státu], kde má bydliště (podle článku 19 uvedeného nařízení), podat vzájemnou žalobu proti danému zaměstnanci u téhož soudu, který projednává původní žalobu?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, zakládá čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 příslušnost soudu, u něhož byla podána původní žaloba, i v případě, kdy předmětem vzájemné žaloby podané zaměstnavatelem není pohledávka, jejímž věřitelem byl původně zaměstnavatel, ale pohledávka, jejímž věřitelem byla jiná osoba (která je současně zaměstnavatelem téhož zaměstnance na základě souběžné pracovní smlouvy), a kdy je vzájemná žaloba založena na smlouvě o postoupení pohledávky uzavřené mezi zaměstnavatelem a osobou, která byla původně věřitelem pohledávky, po podání původní žaloby zaměstnancem?“

K předběžným otázkám

- 22 Podstatou předběžných otázek předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že zakládá právo zaměstnavatele podat k soudu, který projednává původní žalobu řádně podanou zaměstnancem, vzájemnou žalobu na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené mezi zaměstnavatelem a původním majitelem pohledávky k datu pozdějšímu, než je datum podání původní žaloby zaměstnancem.
- 23 V tomto ohledu je na jedné straně třeba připomenout, že v případě sporů týkajících se pracovních smluv stanoví oddíl 5 kapitoly II nařízení č. 44/2001 řadu norem, které, jak vyplývá z bodu 13 odůvodnění tohoto nařízení, mají chránit slabší smluvní stranu stanovením pravidel pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější (rozsudek ze dne 14. září 2017, Nogueira a další, C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, bod 49).
- 24 Tato pravidla totiž zaměstnanci zejména umožňují žalovat zaměstnavatele u soudu, který zaměstnanec považuje za nejbližší svým zájmům, a přiznávají mu možnost obrátit se na soudy členského státu, v němž má zaměstnavatel bydliště nebo sídlo, nebo na soud státu, v němž zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, anebo pokud práce není vykonávána v téže zemi, na soud státu, v němž se nachází provozovna zaměstnavatele, která zaměstnance zaměstnala. Ustanovení uvedeného oddílu rovněž omezují možnost volby soudu ze strany zaměstnavatele, který žaluje zaměstnance, jakož i možnost odchýlit se od pravidel pro určení příslušnosti stanovených tímto nařízením (rozsudek ze dne 14. září 2017, Nogueira a další, C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, bod 50).
- 25 Na druhé straně ustanovení uvedená v oddíle 5 kapitoly II nařízení č. 44/2001 mají nejen zvláštní, ale také taxativní charakter (rozsudek ze dne 14. září 2017, Nogueira a další, C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, bod 51).
- 26 Pokud jde o vzájemné žaloby, pravidlo stanovené v čl. 6 bodu 3 nařízení č. 44/2001 bylo začleněno do čl. 20 odst. 2 uvedeného nařízení (rozsudek ze dne 22. května 2008, Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, bod 22).
- 27 Ze znění samotného čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 plyne, že použití – ze strany zaměstnance – pravidel pro určení příslušnosti, která jsou jeho zájmům příznivější, nemůže porušit právo podat vzájemnou žalobu k soudu, který projednává původní žalobu.
- 28 Z toho plyne, že pokud je ze strany zaměstnance volba soudu příslušného k přezkumu jeho žaloby respektována, je dosaženo cíle zvýhodnit zaměstnance a není třeba omezovat možnost přezkumu dané žaloby společně se vzájemnou žalobou ve smyslu čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001.
- 29 Pokud jde o pojem „vzájemná žaloba“, který není v čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 definován, s ohledem na to, co je připomenuto v bodě 26 tohoto rozsudku, je třeba zohlednit pojem „vzájemná žaloba“ uvedený v čl. 6 bodě 3 nařízení č. 44/2001, jak jej vykládá Soudní dvůr. Z ustálené judikatury Soudního dvora totiž plyne, že v zájmu řádného výkonu spravedlnosti je účelem zvláštní soudní příslušnosti pro vzájemnou žalobu umožnit účastníkům řízení, aby bylo o všech jejich vzájemných

nárocích, které mají společný původ, rozhodnuto v témže řízení před tímž soudem. Je tak zabráněno nadbytečným a opakovaným řízením (rozsudek ze dne 12. října 2016, Kostanjevec, C-185/15, EU:C:2016:763, bod 37).

- 30 Takový společný původ původní a vzájemné žaloby může být – jak uvedl generální advokát v bodě 42 stanoviska – smluvní nebo věcné povahy, jako je tomu ve věci v původním řízení.
- 31 V tomto ohledu je třeba připomenout, že L. Guida uzavřel pracovní smlouvu se společností PL Italy, která je majitelkou 100 % společnosti PL Poland, a to před uzavřením zvláštní „souběžné“ pracovní smlouvy se společností PL Poland, a na ní zakládá společnost PL Italy vzájemnou žalobu. I když se řízení zahájené na návrh L. Guidy týká původní smlouvy, jeho propuštění společností PL Italy, proti kterému se L. Guida brání v tomto řízení, vychází ze stejných skutečností, na kterých spočívá vzájemná žaloba podaná společností PL Italy.
- 32 Za těchto okolností je třeba mít za to, že vzájemné nároky L. Guidy a společnosti PL Italy mají společný původ ve smyslu judikatury citované v bodě 29 tohoto rozsudku, a tudíž je soud projednávající původní žalobu příslušný k přezkumu vzájemné žaloby.
- 33 Konečně s ohledem na to, že soud, který projednává původní žalobu podanou zaměstnancem, není zaměstnavateli předem znám, není relevantní skutečnost, že zaměstnavatel nabyl pohledávky, na kterých vzájemnou žalobu zakládá, až když zaměstnanec podal původní žalobu.
- 34 Ze všeho výše uvedené plyne, že čl. 20 odst. 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, zakládá právo zaměstnavatele podat k soudu, který projednává původní žalobu řádně podanou zaměstnancem, vzájemnou žalobu na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené mezi zaměstnavatelem a původním majitelem pohledávky k datu pozdějšímu, než je datum podání původní žaloby zaměstnancem.

K nákladům řízení

- 35 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Článek 20 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, musí být vykládán v tom smyslu, že v situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, zakládá právo zaměstnavatele podat k soudu, který projednává původní žalobu řádně podanou zaměstnancem, vzájemnou žalobu na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené mezi zaměstnavatelem a původním majitelem pohledávky k datu pozdějšímu, než je datum podání původní žaloby zaměstnancem.

Podpisy.